de dorpen werden niet vergeten. In het dorp Kure, waar ieder huis werd bezocht, werden 150 boeken aan den man gebracht. Op plaatsen, waar veel visschers wonen, werd de arbeid echter zeer bemoeilijkt door de omstandigheid, dat de meesten van hen niet lezen kunnen, en daarom geen boeken wilden koopen. In zulke plaatsen trachtten dan de colporteurs de menschen toch te bereiken, door het houden van toespraken, op straat, in scholen, in herbergen of elders.

Niettenstaande de onkunde der visschers werd toch bij de tweede reis, welke o. a. de steden Kume, Takubo, Yokozawa, Kawakami, Komatsu en Kihama — alle plaatsen in het Noordelijk deel van het eiland — betrof, de grootste verkoop bereikt in deze laatste plaats, waarvan de meeste inwoners hun bestaan vinden in het visschersbedrijf. Ze zijn ruw en onwetend en schijnen zeer arm te zijn. Hun huizen zijn buitengewoon klein en bevatten slechts het allernoodzakelijkste. Zonder twijfel was het voor de meesten de eerste maal, dat zij een vreemdeling zagen, en een die hun goedkoope boeken bracht, hadden ze zeker nog nimmer gezien.

De kinderen stelden veel belang in de colporteurs. De meesten van hen konden lezen en velen kochten het een of het ander, ware het dan ook slechts een Evangelie van 1 Sen (± 1¼ cent) Bovendien maakten de kinderen de komst van de colporteurs door de geheele plaats bekend, en het resultaat was voor dezen zoo gunstig, dat zij op een dag niet minder dan 300 Evangeliën en enkele Nieuwe Testamenten verkochten.

Door de Bijbelgenootschappen werden natuurlijk ook Korea en Mantsjoerije niet vergeten.

Twee Japansche colporteurs bereisden Korea, terwijl een der agenten van het B. B. B. G. met een zeer bekwamen Japanschen colporteur naar Mantsjoerije trok om dat eenigermate te bewerken. Daar werden bezocht de plaatsen, waarheen de Japaneezen vooral emigreeren, Port-Arthur, Dalny, Liaoyang, Moekden, enz. plaatsen, welke door den Russisch Japanschen oorlog een droeve bekendheid verkregen hebben.

De colporteurs werden overal, waar zij kwamen, niet alleen geduld en beleefd behandeld, maar zelfs met vriendelijkheid, dikwijls ook met dankbaarheid ontvangen, en met bereidvaardigheid voortgeholpen. In vele gevallen werd door officieele personen hulp verleend, advies gegeven, en meermalen werden vrijbiljetten voor de spoorwegen verstrekt. Het aantal verkochte exemplaren bedroeg op die reis niet minder dan 1211.

Zoo arbeidden de Bijbelgenootschappen onvermoeid, en strooiden ze het goede zaad naar alle richtingen uit.

En nu zal wel niemand meenen, dat het onder de menschen brengen van het Woord Gods door colporteurs, nutteloos zijn zou en tot geen resultaten zou leiden.

Dat weten trouwens de zendelingen wel beter.

Een van hen, die woont op een afgezonderden post aan de westkust, schrijft er dit van:

„In een niet geëvangeliseerde streek is de bijbelcolportage van onschatbare waarde voor de zending. In de meeste gevallen is het landvolk onwetend omtrent het bestaan en den inhoud van den Bijbel. Wanneer wij tot de menschen spreken, toonen we hun den Bijbel en vertellen hun, dat het het Woord van God is, hetwelk we hun brengen, en dat het niet ons eigen woord is. Dan worden we, van plaats tot plaats gaande, vaak om Bijbels gevraagd, maar het is niet mogelijk een groot getal mee te nemen. Maar als de colporteurs komen, kan het volk z'n eigen Bijbel koopen. Dezen zomer verrichtte de colporteur uitnemend werk, en *toen hij het district verliet, wist het volk veel meer van God en Zijn Woord, dan voordat hij kwam.*

Dergelijke getuigenissen van zendelingen zijn geen zeldzaamheid.

Onder de uittreksels uit brieven, die het verslag van het B. B. B. G. meedeelt, vinden we nog een getuigenis van het hoofd eener Japansche school, dat merkwaardig genoeg is, om het hier weer te geven.

Een van de vrienden van het Genootschap schrijft toch onder meer uit Japan het volgende:

„De vorige maand, toen ik een wandeling maakte, het land in, werd ik aangesproken door het hoofd eener Japansche dorpsschool. Deze vroeg mij, hem twee Bijbels te bezorgen, en bepaalde er bij, dat ze goed gebonden moesten wezen. Een wenschte hij er in het Japansch, en een in het Engelsch. Voor eigen gebruik bezat hij reeds een Nieuw Testament. Maar de beide Bijbels, die hij nu nog wenschte te ontvangen, waren voor schoolgebruik bestemd, want hij was tot de overtuiging gekomen, *dat geen goede opvoeding mogelijk was zonder de hulp van den Bijbel*".

Zulk een getuigenis van een Japanschen dorpsschoolmeester is bijzonder merkwaardig, als men het legt naast uitspraken van mannen in ons Christelijk Nederland, die den Bijbel voor onze scholen onbruikbaar verklaren, en dat soms nog wel met een beroep op verklaringen, dat men Zola „moins sale" vindt dan dien Bijbel!

In Japan doet de invloed van den Bijbel zich reeds op de scholen gevoelen, en natuurlijk wordt door de scholen, door de kinderen, de invloed versterkt, welke onmiddellijk, door Bijbelcolportage en prediking, op het volksleven wordt uitgeoefend.

Zooals we gezien hebben, laten de Bijbelgenootschappen het daar niet bij, maar trachten ze te zaaien aan *alle* wateren. Naast de kinderen worden de zieken in de hospitalen bearbeid, de soldaten op het oorlogsterrein, de gevangenen in de kerkers, de reizigers op de stoombooten, ja alle kringen van het Japansche volk, die men maar bereiken kan.

En ze mogen met grooten zegen arbeiden tot het hell van Japan.

Een soldaat schreef uit een militair hospitaal: „Hoe dank ik u voor de toezending van een boek. Ik behoor tot een streng Buddhistische (Shinshu) familie. Toen ik in den militairen dienst trad, dadelijk nadat ik van school kwam, bemoeide ik mij nimmer meer met boeken over welk soort ook van godsdienst. Maar toen ik eergisteren uw boek ontving, las ik het met veel belangstelling. De bergprediking van den Heere Jezus en de bevelen, welke Hij aan Zijn twaalf discipelen gaf, boezemden mij eerbied voor uw godsdienst in. Ik ben zeer dankbaar voor den indruk, door dat van u ontvangen boek op mijn hart gemaakt."

Het Japansche volk schijnt inderdaad zeer ontvankelijk te zijn voor het Christendom, dat zich, wel langzaam aan, maar toch gestadig in het Land der Rijzende Zon uitbreidt.

En die uitbreiding is, menschelijkerwijs gesproken, voor een goed deel te danken aan den nimmer rustenden ijver van de Bijbelgenootschappen, die stelselmatig en met wijs beleid voor de verspreiding van den Bijbel onder het volk van Japan zorg dragen.

Officieele Berichten.

In de April 1908 gehouden vergaderingen zijn door de verschillende colleges van Zendingsarbeiders op Midden Java gekozen:

Tot scriba van de Algemeene Vergadering, Ds. K. van Dijk.

Tot scriba van de Afzonderlijke Vergadering van Dienaren des Woords, Ds. H. Ph. Ingwersen.

Tot praeses en scriba van den Raad van Toezicht op de Keuch. school, respectievelijk Ds. K. v. Dijk en Dr. H. S. Pruys.

Namens de algemeene vergadering:

K. van Dijk.

Keboemen, 22 April 1908.

Kort verslag van de vergadering der Gereformeerde kerken in de classis Schiedam, gehouden te Vlaardingen, Dinsdag 12 Mei 1908.

1. Na het zingen van Ps. 84:3 en het lezen van Ps. 84 wordt de vergadering geopend met gebed door Ds. Goslinga als consulent der roepende kerk.

2. de credentiebrieven worden onderzocht. Alle kerken zijn regelmatig vertegenwoordigd.

3. 't Moderamen neemt zitting: Ds. Jonkers, Praeses; Dr. Greijdanus, Assessor; Ds. van Haeringen, 1ste Scriba; Ds. v. d. Ende, 2de Scriba.

4. De notulen der vergadering van Februari worden gelezen en goedgekeurd.

5. 't Rapport vau de commissie in zake het bezwaarschrift van een broeder wordt gelezen en besproken. De classis stemt in met de conclusies. 't Rapport wordt aan den bezwaarden broeder ter nadere overweging meegegeven.

6. De deputaten voor art. 11 en 13 en voor de Zending brengen rapport uit.

7. Benoemd worden tot deputaten: voor art. 11, Ds. Sieders, pr. en Ds. Berends, sec.; voor art. 49 Ds. Sluijter, pr. en Dr. Greijdanus sec.; voor de Zending, Ds. Sluijter en Ds. Goslinga, primi en Ds. Meijnen, sec.

8. Op het verzoek van een broeder uit V. wordt afwijzend beschikt.

9. Het bezwaarschrift van een broeder en zuster uit M. wordt behandeld. Besloten wordt het verzoek niet in te willigen.

10. Besloten wordt de consept-regeling van het verband tusschen kerken en faculteit niet te behandelen.

11. Benoemd worden tot deputaten naar de Part. Synode: de dienaren des Woords Ds. Goris en Ds. Sluyter, en Dr. Greydanus en Ds. Meynen, secundi; de ouderlingen Brinkman en Schippers, primi en H. Broedervelt en D. Strijbos, secundi.

12. De kerk van Schiedam dringt aan op handhaving van art. 169 van de acta der Syn. v. Dordt 1893. De classis besluit gevolg te geven aan dat verzoek in voorkomende gevallen.

13. In eenige tuchtzaken wordt advies gegeven.

14. De rondvraag naar art. 41 wordt gehouden.

15. De vacaturebeurten worden aldus geregeld: Poortugaal: in Juni Ds. Berends, in Juli Ds. Goris, in Augustus Ds. van Haeringen; Pernis: in Juni Ds. Vonk, in Juli Ds. Goslinga, in Augustus Ds. Greydanus; classis Brielle: in Juni Ds. v. d. Ende, in Augustus Ds. Jonkers.

16. Als roepende kerk wordt aangewezen de kerk van Poortugaal Praeses van de volgende vergadering is Ds. Koster. De datum wordt bepaald op 25 Augustus a. s.

17. De vergadering wordt met dankzegging gesloten door Ds. van Haeringen.

Namens de classis,

F. J. v. d. Ende, *Adj. Scriba.*

Kort Verslag van de Vergadering der Classis „Dordrecht", gehouden 7 Mei 1908.

Ds. Bruins, naar toerbeurt Voorzitter, laat zingen Ps. 89:7, leest Ps. 119: 117—139 en gaat vóór in het gebed.

Het moderamen wordt samengesteld als volgt:

Ds. Bruins, voorzitter; Ds. van Dam, scriba en Ds. De Jonge, assessor.

De voorzitter noodigt Ds. Bos en Ds. Hepp uit om de Credentie-brieven na te zien, en na hun onderzoek blijkt, dat alle kerken wettig vertegenwoordigd zijn. De kerk van Dordrecht heeft een secundus ouderling afgevaardigd, en de kerk van Brussel een diaken, welke keurstem verkrijgt.

De vacaturbeurten worden zóó geregeld, dat de kerk van Alblasserdam zal bediend worden op 24 Mei door Ds. Bruins, op 21 Juni door Ds. Van Dam, op 12 Juli door Ds. Hepp en op 2 Aug. door Ds. Hey. Voor de kerk van Brussel worden aangegeven: 14 Juni Ds. Knoll, 21 Juni Ds. Hey, 28 Juni Ds. Meynen, 5 Juli Ds. Van Schaick, 12 Juli Ds. Vogel, 19 Juli Ds. Bos, 26 Juli Ds. De Jonge, 2 Augustus Ds. Van Dam, 9 Augustus Ds. Hepp, 16 Augustus Ds. Bruins, 23 Augustus Ds. Hoek en 3 Sept. Ds. De Jonge.

Het Praeparatoir-examen van den heer Brussaard, Theol. candidaat aan de Vrije Universiteit, loopt zeer gunstig af. Met algemeene stemmen wordt hem toegestaan om te staan naar de Bed. des Woords en der Sacramenten.

Naar aanleiding van dit examen wordt besloten, dat voortaan bij het praeparatoir examen ook een onderzoek zal ingesteld worden bij den examinandus naar de beweegredenen, welke hem dringen te staan naar het ambt van predikant. Op de volgende Classicale vergadering zal de formule vastgesteld worden.

De Zendingsdeputaten wijzen op het tekort in de kas, hetwelk ontstaan is door de buitengewone uitgaven inzake de repatrieering van Mevr. de Wed. Ruyssenaars en andere dingen, die daarmede in verband staan. Ook zullen wij zelf voor de uitzending van onzen nieuwen Missionair Dienaar des Woords moeten zorgen, omdat de Generale kas niet in staat is om dit te doen. De kerken beloven naar vermogen hare bijdragen voor ditmaal te verhoogen, maar toch wordt aan Deputaten opgedragen om de Generale Deputaten met ernst te wijzen op de verplichting, dat zij in elk geval moeten zorgen voor de uitzending van den nieuwen Missionair Dienaar des Woords.

Ingekomen is een schrijven van br. A. v. S., vroeger woonachtig te N. L., thans te K., in welk schrijven genoemde broeder klaagt over de behandelingen van den kerkeraad te N. L. Aan den scriba wordt opgedragen dit schrijven te beantwoorden, en aan dien broeder het adres der Classis mede te deelen.

De kerk van Brussel deelt mede, welk bedrag zij kan bijdragen voor het pensioen van Mevr. de Wed. Wolff.

Na breede bespreking besluit men deze zaak te brengen op de Provinciale Synode en zoo mogelijk door te voeren naar de Generale Synode, aangezien men hier te doen heeft met eene Buitenlandsche kerk en de Classis niet bij machte is het resteerende aan te vullen.

De concept-regeling tot nader verband tusschen de Gereformeerde kerken in Nederland en de Theol. Fac. der Vrije Universiteit vindt in deze Classis een goed onthaal. Er wordt gehandeld over den geest van het Concept en over enkele artikelen. Ten slotte wordt bijna eenparig het volgende voorstel aangenomen:

„De Classis Dordrecht spreekt hare instemming uit met den hoofdinhoud van de Concept-Regeling van het Verband tusschen de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Theol. Fac. der Vrije Universiteit, en geeft daarbij het volgende in overweging.

1. Of een stel van 12 deputaten niet te kostbaar voor de kerken zal zijn;

2. Of het niet beter is de bijdrage der kerken door collecten te blijven regelen, zooals van de Eigen Inrichting:

3 Of niet in art. 8 bij regel 10 het volgende moet ingevoegd worden:

„Wanneer deze pogingen niet leiden tot wegneming der geschillen, zullen de Deputaten, indien hunne bezwaren leer of leven betreffen, zich wenden tot den kerkeraad der Geref. Kerk. Zoodra de Kerkelijke Censuur over eenig Hoogleeraar of Lector in de Theol. Fac. naar art. 77 der K. O. door bekendmaking van den naam aan de Gemeente publiek geworden is, zal de kerkeraad dit oogenblikkelijk berichten aan de Deputaten, die zonder uitstel hiervan kennis geven aan de Directeuren.

Naar de Prov. Synode worden de volgende broeders afgevaardigd:

1. Ds. H. G. de Jonge met Ds. Knoll als Secundus.

2. Ds. Chr. Bruins met Ds. C. Bos als Secundus.

3. Ouderling H. Dicke met ouderling J. Verkuil als Secundus.

4. Ouderling Sulker, met ouderling A. de Jong als Secundus.

De Classis besluit voorts de volgende voordracht aan de Particuliere Synode voor te stellen, nl.:

Voor art. 11 en 13 Ds. H. G. de Jonge, Sec. Ds. D. Hoek.

Voor de Zending Ds. W. T. van Dam en Ds. D. Hoek.

Dep. v. d. examina Ds. W. W. Meyen.

De kerk van Molenaarsgraaf Brandwijk wordt aangeweten om de volgende Classicale vergadering bijeen te roepen.

De vergadering wordt door den Praeses gesloten en Ds. Van Dam gaat voor in dankgebed.

Op last der Classis,

Ds W. T. van Dam,
Scriba h. t.

Kort verslag van de Vergadering der Classis Gouda van de Geref. Kerken op den 19den Mei 1908.

Ds. Hagenbeek opent de vergadering, waarna gezongen wordt Ps. 75 : 1 en gelezen Ps. 147.

Ds. Hagenbeek gaat voor in 't gebed.

De credentiebrieven worden onderzocht en in orde bevonden. Alle kerken zijn vertegenwoordigd.

In het moderamen worden gekozen Ds. Wielenga als praeses, Ds. Taal als assessor en Ds. Kamper als scriba.

De notulen worden gelezen en na een tweetal opmerkingen van Ds. Steinhart goedgekeurd en onderteekend.

De voorzitter spreekt Ds. Kamper, die voor de eerste maal als medelid van de classis tegenwoordig is, een hartelijk woord van welkom toe, waarop deze met een enkel woord antwoordt.

Nu komt aan de orde het peremptoir examen van cand. Stadig, beroepen predikant te Reeuwijk—Sluipwijk.

Br. Stadig houdt eerst eene korte predicatie over Col. 3:1, waarna hij onderzocht wordt in exegese O. T. (Ps. 65 en Ez. 13) door Ds. van Dijk, in exegese N. T. (Rom. 6 en 1 Cor. 4) door Ds. Sap, in Dogmatiek door Ds. Langen, in kennis der H. Schrift door Ds. Steinhart, in Symboliek door Ds. Taal, in Ethiek door Ds. v. d. Berg, in Ambtelijke vakken door Ds. Hagenbeek, in Kerkgesch. door Ds. Wielenga en in Kerkrecht door Ds. Andree.

Hierop wordt br. Stadig toegelaten tot den Dienst des Woords en der Sacramenten in de Geref. Kerken, nadat hij onderteekend heeft het Onderteekeningsformulier van de Dienaren des Woords.

Na de pauze wordt gezongen Ps. 100:2.

De boeken van den classicalen quaestor worden nagezien en in orde bevonden.

Besloten wordt op voorstel van Nieuwerkerk a/d IJssel voortaan voor het praeparatoir examen aan candidaten de vraag te stellen: „Is het uwe „ernstige en biddende begeerte, Christus in het „woord te dienen, en alzoo Zijne gemeente „te bouwen en de eere Gods te bevorderen."

Ook wordt besloten aan de e.k. particuliere Synode van Zd.-Holl. Nk. gedeelte te verzoeken, de aandacht van de classis in haar ressort op deze zaak te vestigen en deze te adviseeren in soortgelijken zin te besluiten.

Naar aanleiding van een vraag van Nieuwerkerk aan den IJssel wordt besloten, „dat een „Dienaar des Woords bij zijn vertrek naar eene „andere gemeente aan zijne gemeente, verbonden „zal blijven tot op het oogenblik van zijne „bevestiging in de gemeente, die hem heeft „beroepen."

Ook wordt besloten dit voorstel door te zenden naar de Particuliere Synode met verzoek om overneming en doorzending naar de Generale Synode.

Met betrekking tot het verzoek van de kerk van Bergambacht om financieelen steun voor het beroepen van een predikant, wordt besloten deze zaak uit te stellen tot eene volgende vergadering.

Tot afgevaardigden naar de Particuliere Synode worden gekozen de predikanten als primi de broeders Ds. Dalhuizen, Ds. Van Dijk en Ds. Langen; als secundi de broeders Ds. Hagenbeek (secundus van Ds. Dalhuizen), Ds. Sap (secundus van Ds. Langen) en Ds. Steinhart (secundus van Ds. Van Dijk); en de ouderlingen als primi de broeders Bremmer, Hey en Van Leeuwen; als secundi de broeders Colijn (secundus van br. Hey), De Gruyter (secundus van br. Bremmer) en Griffioen (secundus van br. Van Leeuwen).

Als kerkvisitatoren worden gekozen als primi de broeders Ds. Dalhuizen, Ds. Van Dijk, Ds. Langen en Ds. Steinhart, als secundi Ds. Sap (secundus van Ds. Dalhuizen en Ds. Van Dijk) en Ds. Hagenbeek (secundus van Ds. Langen en Ds. Steinhart).

De vacaturebeurten en consulentschappen worden geregeld.

De instructiën worden behandeld.

In de commissie om het huishoudelijk reglement te herzien worden benoemd Ds. v. d. Berg, Ds. Dalhuizen en Ds. Sap, en Ds. van Dijk als secundus. Het concept zal een maand voor de volgende vergadering, die den eersten Dinsdag in Augustus zal worden gehouden, aan de kerkeraden worden toegezonden.

Doorgezonden wordt met aanbeveling naar de Partic. Synode het verzoek van de kerk van Nieuwerkerk a/d. IJsel om den steun van de Partic. Synode van Zd. H. (N. G.) voor de collecte ten behoeve van een kerkgebouw.

Ds. Sap brengt verslag uit namens de classicale zendingsdeputaten over den arbeid in de zending vanwege de classes Leiden, Den Haag, Woerden, Gouda.

Aan den kerkeraad van Lekkerkerk wordt advies gegeven in een tuchtzaak.

Als roepende kerk voor de volgende vergadering wordt aangewezen Oudewater, als praeses Ds. Andree.

De korte notulen worden gelezen en goedgekeurd.

Na het zingen van Ps. 72:11 en dankzegging door den praeses sluit deze de vergadering.

In naam en op last der Classis,

S. Kamper, *h. t. scriba.*

Haastrecht, 20 Mei 1908.

Buitenland

Duitschland. Een modern predikant aan het woord.

De predikant O. Mauritz is de „enfant terrible" van de modernen in Duitschland. In zijn qualiteit van predikant van de kerk van Bremen kan hij zich vrij uitspreken, want Bremen is een vrije stad en Bremen's „landskerk" is zelfstandig. In Pruissen hebben de modernen, als zij àl te stout zich uitlaten, met kerkbesturen te doen, die excessen in liberale richting niet dulden. Maar in Bremen kan een Mauritz doen en laten wat hij wil. Al verklaarde de Raad der stad dat de door hem bediende doop niet geldig was, hij liet hem overigens ongemoeid

Het optreden van dien predikant is antichristelijk. Het laat duidelijk zien, aan welk station zij van lieverlede aanlanden die met de Openbaring hebben gebroken.

In deze is zeer leerrijk hetgeen de predikant Mauritz gesproken heeft bij gelegenheid van de bevestiging van nieuwe leden in eene Godsdienstoefening in de Domkerk van Bremen. De bevestigingsrede, den 28sten Maart uitgesproken, heeft tot onderwerp: de religie. De religie is niet Christendom, zeide hij. „Met al den gloed onzer ziel protesteeren wij tegen de aanmatiging der kerk, die alleen de waarheid, de religie meent te bezitten, en zeggen, dat wij als menschen van onzen tijd ons niet meer door het verleden laten leiden. Wij zijn er ver van af aan een Drieëenigen God te gelooven. Het zoeken van de religie in vervlogen tijden is even dwaas, als wanneer wij in boeken zouden willen lezen, wat de menschen voor 30 jaar over het voorjaar dachten, in plaats van zelf naar buiten te gaan om de lente te genieten. Wij moeten ons van het oude ontdoen, om de religie van den tegenwoordigen tijd te leeren kennen.

„Wij hebben daarom het enge keurslijf der kerkelijke leeringen verbroken, wij hebben de wolken verjaagd, die door een zeer eigenaardige opvatting, die maar voor enkele kringen der menschheid bestemd is, voor de zon der religie getrokken zijn. De Christelijke leer is als een steen, die het onder hem kiemende leven onderdrukkend, op vele menschenharten drukt, die niet weten dat zij Godsdienstig leven in zich hebben, dat de Godheid hun geschonken heeft, dat met hun levenskring overeenkomt en dat uit hun natuur te voorschijn treedt; die niet weten, dat het religie is, wanneer men aan het venster staat en van vreugde weent over den glans der maan, wanneer men bloemen zoekt en zich niet schaamt over het teedere gevoel, dat zij wekken. Want religie is niet anders dan het samenvatten van alle krachten onzer ziel, het adelen van ons persoonlijk leven, het leven dat uit de opwekking van leven te voorschijn treedt, wanneer wij een feestelijk uur in onze ziel doorleven in den vorm van een biddend zwijgen, een zinnen, een jubelen, een stil nederbuigen of een frisch vooruitstormen. Kortweg, hetgeen een ieder gevoelt is religie.

Maar niet alleen wilde de predikant zijn leerlingen onderwijzen, hij verlangde ze ook te stichten. Echter niet door met hen te bidden. Want het gebed is een heiligdom van het menschenleven, dat heilig, dat het zelfs verboden is het op bepaalde tijden en met bepaalde woorden te doen. Juist om dit heiligdom heilig te houden, heb ik het bewaard voor dwang, voor gewoonte; heb ik het niet aangetast.

Wanneer ik u zocht te stichten sprak ik eenvoudig: Denk u op dit oogenblik de zon zwemmend in het wereldruim, en ver, ver weg de aarde, die zich naar eeuwige wetten rondom moeder de zon beweegt, die nooit de bron van haar leven uit het oog verliest en uit dankbaarheid haar leven ontwikkelt. Oceanen die tegen rotsen opschuimen, bergen, die tot den hemel reiken, kleine bloemen, hooge boomen, dieren die in hunne menigvuldigheid langzamerhand uit hunne schuilboeken te voorschijn treden; ten slotte de mensch, die uit de veranderingen van het dierlijk leven klimt van klaarheid tot klaarheid, van adel tot adel, de mensch die den gouden draad des levens verder spinnen zal, ja wij allen zullen met ons gemoed, met onzen wil, met ons verstand, het groote wonder van het leven Gods voortzetten ...

Op deze manier heeft de Bremensche predikant tot zijne te bevestigen leden gesproken over alles, behalve over Christus.

Ten slotte werden de jongelieden, nadat hun eenige, in den geest van bovenstaande, vragen gesteld waren, tot „zelfstandige leden der Christelijk Protestantsche Domgemeente" verklaard.

Commentaar is overbodig. Men behoeft er zich niet over te verwonderen, dat in sommige landskerken de vraag gesteld wordt, of men met kerken als die in Hamburg en Bremen, waar antichristelijke leer op de kansels geduld wordt, in kerkelijk verband mag blijven leven.

Frankrijk. Uit de Luthersche kerk. Verademing voor de zending op Madagascar.

Aan de Luthersche kerk te Parijs, de „Rédemption" genoemd, is een nieuwe predikantsplaats gesticht. Het consistorium heeft zijn oog laten vallen op den predikant van Batignolles Jean Meyer, zoon van den bekenden vroegeren predikant Louis Meyer, die tegenwoordig redacteur van de *Témoignage* is. Uit het feit dat een nieuwe predikantsplaats kan worden opgericht, blijkt, dat de Luthersche kerk te Parijs er financieel niet onder geleden heeft, dat het staatsgeld haar ontnomen is.

Het schijnt dat de toestand op Madagascar eenigszins beter geworden is. Men bericht dat de missionair Stoles te Fort Dauphin gedaan heeft gekregen, dat een aantal willekeurig gesloten kerken weder geopend zijn. Eerst werd het desbetreffend verzoek wel afgewezen, doch toen Stoles den gouverneur Augagneur te Tananarivo persoonlijk bezocht, vond hij gehoor. Augagneur, die gedurende zijn jongste verblijf te Parijs beweerd had, dat er door hem geen enkele kerk gesloten was, gaf zijn toestemming dat 21 kerken weder gebruikt werden. Maar toch blijft nog een gelijk aantal kerkgebouwen gesloten.

Gemengd Nieuws.

Christianiseering van Korea. Sedert 1884 werken op Korea voornamelijk Amerikaansche en Australische zendingsvereenigingen en kerken. Er is geen land aan te wijzen, waar de zending in de laatste jaren zooveel terrein gewonnen heeft. Het is alsof, nu Japan den koning van Korea ontroond en het land geannexeerd heeft, het volk uit den doodslaap van duizenden jaren gaat ontwaken. Wellicht werkt daartoe de gedachte mede, dat men door de zending beschermd worden zal tegen machtsoverschrijding van Japan. Hoe snel het getal Christenen toeneemt blijkt uit het feit, dat in 1887 de missie der Amerikaansche Presbyterianen slechts zeven Koreanen gewonnen had, die tot het H. Avondmaal gerechtigd waren, terwijl in 1907 dit aantal tot 15000 steeg. Met het aantal nieuwe gemeenten neemt ook het getal der door haar gestichte kerkgebouwen en scholen toe.

—

In Hamburg is van radicale zijde eene beweging op touw gezet om het Godsdienstonderwijs uit de Volksschool te bannen. De *Kirchliche Verein.* heeft met andere Christelijke organisaties op dit dreigende gevaar gewezen, en toen daardoor een vloed van strijdschriften in hatelijken toon werd te voorschijn geroepen, is de hand aan den ploeg geslagen, om het dreigend gevaar te keeren. Men wil nu van Christelijke zijde, om de overheid in staat te stellen eene reformatie van het schoolwezen in den geest van het Evangelie tot stand te brengen, positief Christelijke leerkrachten vormen. In alle stilheid heeft men reeds ƒ 60 000 saamgebracht tot stichting van een kweekschool voor Christelijke onderwijsers en onderwijzeressen.

—

Verbod van opium. Het verkoop en het gebruik van opium, behalve voor medische doeleinden, is nu in de Philippijnsche eilanden strikt verboden. Drie jaar geleden werd het bevel uitgevaardigd, zoodat zij, die aan dit vergif verslaafd waren, zoo ze zulks namelijk wilden, tijd genoeg hadden om genezing te zoeken. Wie nu opium wil schuiven, moet, tijdelijk althans, naar China gaan of door smokkelarij zich het verschaffen.

Maar ook in China wordt tegen het gebruik van opium de strijd aangebonden. Een jaar geleden is door den keizer van dat land een bevel uitgevaard, dat binnen tien jaar in het rijk geen opiumkitten meer mogen bestaan. Een bevel van verreikende strekking, als men nagaat dat drie vierden van de bevolking meer of minder opium gebruikt; waarbij nog komt, dat de gouverneurs der provincien voor een groot deel hun inkomen ontvangen van de belasting op opium.

Het rapport van het eerste jaar na de uitvaardiging der wet is allerminst bemoedigend. In de meeste kustprovincien wordt de wet tamelijk wel gehandhaafd. In steden zooals Peking, Tientsin en Shanghai wordt de eene kit na de andere gesloten. Ook is de verbouw van de *spoppye*, waaruit opium getrokken worden, heel wat verminderd. In het binnenland gaat het met de hervormingen in dezen niet zoo voorspoedig. Het geldelijk belang dat vele ambtenaren bij het verbruik van opium hebben, is zeer groot, zoodat ze het keizerlijk bevel niet gewillig helpen uitvoeren.

Winckel.

Voor Kinderen.

DE KLOKKETOREN.

X.

Ondergang.

Ik had echter weinig tijd om mijn ontschuldiging aan te bieden; we waren allen zoo verschrikt en gejaagd in dien ontzettenden nacht. Mijn eerste gedachte was aan mijn oom. Waar zou ik hem vinden? Juffrouw Finkler had hem niet gezien, misschien niet eens aan hem gedacht. Trouwens, zij moest zelf met haar drie kindertjes een goed heenkomen en een schuilplaats zoeken. Wij namen haastig afscheid en zij ging heen — waar naar toe weet ik niet.

Ik keek overal rond, wat bij het licht der vlammen niet moeilijk viel, doch nergens was oom te ontdekken. Hij kon dus nog wel in den toren zijn. Zonder lang bedenken stormde ik de trap weer op. Dicht bij de kanonnenkamer stiet mijn voet ergens tegen aan. Ik betastte het. 't Was een lichaam van een mensch, 't was mijn oom.

Hij verroerde zich niet. Zou hij dood zijn? Ik verschrikte bij de gedachte. Ik legde mijn hand op zijn gezicht en handen. Gelukkig die waren warm. Ik bracht mijn mond aan zijn oor, en schreeuwde zoo hard ik kon:

„Oom! Oom! Kom mee!"

Als muziek klonk mij een oogenblik later zijn stem in de ooren:

„Ja jongen, waar ben ik?"

„In den toren nog oom, maar kom gauw mee."

Met mijn hulp richtte hij zich op. Hij kreunde nu en dan. Gelukkig kon hij althans staan en loopen. 't Scheen hem goed te doen mij te hooren spreken.

„God zij geloofd, Johan," sprak hij, „dat ge er weer zijt. Ik dacht dat ge dood waart, dat die uitbarsting hier u 't leven had gekost."

We gingen voorzichtig en toch zoo snel mogelijk voort, terwijl oom op mij leunde. 't Was een schrikkelijke tocht al duurde het maar kort. De planken boven ons hoofd stonden in brand, de muren kraakten en trilden. Vlammen sloegen soms om ons heen. Eindelijk hadden we ongedeerd den uitgang bereikt. We stonden op straat, en ik haastte mij een eind weegs verder te gaan. Want de toren scheen nu het mikpunt geworden van de Pruisische kogels.

Ik hoorde nu ook wat mijn oom overkomen was. Toen de uitbarsting plaats vond in de voorraadkamer, was hij juist daar voorbij gekomen. De schok had hem neergeworpen en eenige oogenblikken bewusteloos gemaakt. Tot onze blijdschap was hij er overigens met enkele, niet erge kneuzingen afgekomen.

We verlieten de plek en gingen de Slotstraat in, van waar we het volle gezicht hadden op den kruistoren, die nu geheel in brand stond, en als een reusachtige fakkel heel den omtrek verlichtte. Gelijk een regen daalden de vonken neer; de vlammen sloegen boven en bezijden uit, en dikke rookwolken zochten uit het benedenste van het gebouw, den weg naar buiten. Ik zal zoo oud ik word, nooit vergeten wat ik dien nacht heb gezien. Soms vond ik het mooi, doch een oogenblik later zag ik in dat vuur en die verwoesting, al het gruwelijke en jammerlijke van den oorlog. En ik nam mij voor, om, nu de school toch gesloten was, ook maar voor goed alle gedachten aan den krijgsdienst op te geven. De oorlog was van nabij alles behalve mooi!

Oom Schoenebeck sprak geen woord. Stil en roerloos als een beeld, bleek en ontdaan, staarde hij strak naar de vlammen, die zijn woning, zijn geliefden toren verwoestten. Ik begreep hoe jong ik ook was, toch eenigszins de smart die hem moest vervullen.